

О. П. Прищепа
викладач кафедри
естетичного виховання

РАЦІОНАЛЬНИЙ СПОСІБ ЗАСВОЄННЯ АПЛІКАТУРИ ГАМ

Значення роботи над гамами в загальному комплексі питань, пов'язаних з вихованням музиканта – піаніста, важко переоцінити. Найсуттєвіша їхня роль – у розвитку рухових навичок піаніста. Порівняно з етюдами і художніми творами гра гам обмежує коло завдань, що виникають перед виконавцем, тим самим дається можливість сконцентрувати увагу на набутті та закріпленні певних ігрових навичок та умінь.

Гама, акорди, різні види арпеджіо – це типові види фортепіанної фактури. Оволодіння ними допомагає при читанні з аркуша і розборі музичного твору, прискорює орієнтацію як у музичному тексті, так і на клавіатурі інструмента.

Вивчаючи гама, студент повинен ставитися до матеріалу не пасивно, а активно: аналізувати, систематизувати та самостійно будувати гама, акорди, арпеджіо в усіх тональностях, а також знаходити для них аплікатуру і запам'ятовувати її. Для цього слід знати загальновідомі формули побудови гам:

мажорна – тон, тон, півтон, тон, тон, тон, півтон;

мінорна натуральна – тон, півтон, тон, тон, півтон, тон, тон;

мінорна гармонічна – підвищений VII ступінь;

мінорна мелодична – угору підвищені VI, VII ступені, у низхідному русі - по натуральній гамі.

Як відомо з теорії музики, гама розташовані за кварто – квінтовым колом. Але для більш легкого засвоєння аплікатури всі гама можна розподілити на три групи.

До першої групи відносяться гама із симетричною аплікатурою. Це гама C, G, D, A, E; c, g, d, a, e. Всі ці гама мають однакову аплікатурну формулу, тому

досить освоїти принцип однієї з них, щоб зіграти будь-яку з десяти. Особливістю цієї групи гам є те, що в протилежному русі зміна позицій пальців в обох руках відбувається одночасно: 1, 2, 3/1, 2, 3, 4. Доцільно і ефективніше засвоювати зазначену послідовність двома руками одночасно в гамі До мажор та в інших тональностях даної групи. Однакова послідовність пальців у двох руках допомагає закріпленню навички виконання. Після того, як надійно засвоєно чергування 1-3/1-4 пальців в протилежному русі, слід переходити до засвоєння аплікатури двома руками в паралельному русі. При цьому слід пам'ятати, що 4-й палець правої руки знаходиться на VII, а лівої - на II ступенях гами.

Друга група гам з так званою "мішаною" аплікатурою: H, F; h, f. В гамах H та h у правій руці застосовується аплікатура першої групи. Ліва рука починає гру з 4-го пальця і далі 4-й палець знаходиться на V ступені. В гамах F та f в лівій руці використовується аплікатура першої групи, а у правій – 4-й палець на IV ступені.

У третю групу об'єднані гами, I ступінь яких – чорна клавіша: Fis, Des, As, Es, B; fis, cis, gis, es, b. Основне правило підкладання 1-го пальця, загальне для всіх гам цієї групи: при переході з чорної клавіші на білу. Аплікатура в двох руках будується так, щоб перекладання 3-го та 4-го пальців після 1-го припадало на чорну клавішу. При русі вгору 1-й палець правої руки знаходиться на першій білій клавіші, а лівої – на останній білій перед чорною.

Підсумовуючи побудову аплікатури у гамах, слід зазначити, що загально прийнята аплікатура передбачає для різних гам різні принципи, які слід знати і пам'ятати.

Практичні знання, набуті студентами під час роботи над гамами поєднуються з оволодінням основами музичного мислення. Поняття ладу, внутрішньоладових тяжінь, системи тональностей, спорідненості тональностей дають можливість розібратися в закономірностях побудови музичної думки, а отже, й в засобах її інтерпретації, що значно підвищує якість виконання різних музичних творів.

Література

1. Йовенко З.М. Общее фортепиано: вопросы методики. – К.: Музична Україна, 1989. – 99 с.
2. Рябов І.М. Гами, тризвуки, арпеджіо для фортепіано. – К.: Музична Україна, 1977. – 80 с.